

Eesti Linnade ja Valdade Liidu kohtumine riigihalduse ministriga ning haridus- ja teadusministriga

Kohtumine toimus Teamsis 21.11.2022
Algus kell 14.00, lõpp kell 15.15

Koosoleku juhataja: Jan Trei, ELVL asedirektor

Protokollija: Hille Ilves, ELVL nõunik

Kutsutud: Riina Solman, riigihalduse minister; Tõnis Lukas, haridus- ja teadusminister; Piret Sapp, Haridus- ja Teadusministeeriumi kohalike omavalitsuste koostöö ja koolivõrgu nõunik; Rahandusministeeriumi KOV finantsjuhtimise osakonna juhataja Sulev Liivik; Rahandusministeeriumi KOV finantsjuhtimise osakonna nõunik Andrus Jõgi; omavalitsusjuhid ning ELVL liikmete esindajad; ELVL büroo töötajad.

Kohtumise eesmärk ja teema: õpetajate palgatõusust tulenev KOV eelarve mõju alushariduse-, huvihariduse- ning kultuuritöötajate palgatõusuks riigieelarve menetlemise kontekstis.

ELVL poolt juhatas kohtumise sisse asedirektor Jan Trei, kes tänas ministreid ja kohalike omavalitsuste juhte ning ametnikke, kes virtuaalkohtumisel osalevad.

Liidu poole pöördusid eelnevalt mõned omavalitsusjuhid, kes soovisid kohtumise korraldamist haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase ning riigihalduse ministri Riina Solmaniga.

Valitsus on teinud tänuväärse otsuse tõsta järgmisel aastal üldhariduskoolide õpetajate palka 23,9 % võrra, mis kindlasti on väga vajalik ja oluline samm õpetaja elukutse väärtustamise ja õppetöö kvaliteedi tõstmise suunas.

Sedavõrd suur palgatõus on aga tekitanud keerulise probleemi kohalikele omavalitsustele, kes peavad oma eelarvest leidma lisaraha lasteaiaõpetajate, tugispetsialistide, huvikoolide õpetajatele.

Oleme seda teemat Liidu juhatuses arutanud ning teinud ka vastava pöördumise käesoleva aasta oktoobris riigikogule, valitsusele, rahandusministrile ja riigihalduse ministritele.

Hinnates õpetajate palgatõusu rahalist mõju alusharidusele ning huviharidusele, oleks arvestuslik lisakulu omavalitsustele ca 57 mln eurot. Riigieelarveline toetus alushariduse valdkonnas on läbi aastate püsinud 15 mln euro tasemel, mida riik järgmisel aastal ei tõsta. Riigieelarve läbirääkimistel küsisime Liidu poolt alusharidusele 16,5 mln eurot.

Oleme palunud omavalitsusjuhtidel tänasele kohtumise ette saata ka küsimusi, mida ministritele esitada.

Tänase kohtumise olulisemad märksõnad arutame Liidus läbi ja kujundame ühtse seisukoha, mille esitame riigieelarve läbirääkimistel.

- Anti Allas, Võru linnaeap küsimused ministritele:

„Mida peaks omavalitsus tegema, kui soovib saavutada, et lasteaiaõpetajate palk oleks 90% kooliõpetaja miinimumpalgast, kuid selleks lihtsalt vahendeid (KOV maksutulu) ei jätku? Samas kasvavad omavalitsuste muud vajalikud kulud, kuid maksumaksjate arv väheneb, kuna töökohad majanduslike olude tõttu kaovad. Kas riik kavatses karistada omavalitsusi, võttes ära senise lasteaiaõpetaja palgatoetuse, mis eraldati 2017. aastal? Millist reaalset lahendust näete?“

- Kokkuvõtte minister Riina Solmani sõnavõtust:

„Kriisides on tervel Eesti riigil raske ja kindlasti on raske KOVidel seoses elukalliduse tõusuga ja elektrihindade hüppelise tõusuga.

Õpetajate haridus ja palgatase on Eestis väga suur probeleem. Riigil tuli lihtsalt otsus langetada, et õpetajate palk tõuseb. Meil ei ole õpetajate järelkasvu piisavalt, et tagada kvaliteetne õpe järgnevate aastate jooksul. Valitsus otsustas õpetajate palka tõsta 24%, mis paneb nüüd suure löögi alla KOVid, kes soovivad omakorda alushariduse õpetajate palgatõusu.

Meie hinnangud põhinevad Rahandusministeeriumi ametlikul majandusprognosil ja täna veel ei ole suurt majanduskriisi, aga kui KOVide finantsolukord väga järsult halveneb, siis vaadatakse olukord 2023. aasta alguses üle ja tehakse järeldused.

Mida saab teie kirjeldatud olukorras teha, on see, et esitame valitsusele taotluse reservist lisavahendite leidmiseks, aga see taotlus peab olema väga kaalutletud ning ka finantsnäitajad peavad toetuse vajalikkust põhjendama.

Me ei suhtu kuidagi kergekäeliselt kujunenud olukorda, aga meile laekunud andmed ja KOVide tulubaasi kasv, mitte küll kõigil KOVidel, näitab hetkel seda, et ei ole põhjust väga järskudeks muudatusteks.

Oleme alati valmis koostööks omavalitsustega. Vastuskiri KOVide pöördumisele on koostamisel.

Küsin otse ELVLi nägemust selle kohta küsimuse lahenduse kohta, kas te soovite raha juurde või te soovite lasteaiaõpetajate toetuse puhul maha võtta selle seose, et toetuse saamiseks peab lasteaiaõpetaja palk kasvama õpetajaga sama palju ehk 24%?

Kas see on see küsimuse püstitus kus me lahendust leiame? Või on näiteks Võrul olemas võimalus mõni investeering ära jätta?“

- Andrus Jõgi, RM KOVide finantsjuhtimise osakonna nõunik:

„Selles suhtes oleme avatud, **tingimused selle seotuse osas on ju VV määruses kirjas üks ole, järgmise aasta osas.** Me oleme avatud kindlasti ka läbi rääkima, et kui see seob seda õpetaja palgaga, et see ei ole võib-olla igal aastal asjakohane. **Aga mida me kindlasti ootame, teie nägemust: kas seda on vaja üldse muuta või millises suunas?**

Me ise omalt poolt seda tühistamise põhjust ei näe. Taotlust ei ole omavalitsustelt ka laekunud omavalitsuste ühise seisukohana. Oleme saanud hästi palju tagasisidet, kus küsitakse kas selles osas on mingeid arenguid alati? **Meil oleks hea, et selline ühine seisukoht tuleb, muidu on seda väga raske ka valitsuses kaitsta.**“

- Mihhail Kõlvart, ELVL juhatuse esimees, Tallinna linnapea:

„Omavalitsustele sobiksid mõlemad lähenemised, sellest oleme ka kirjutanud, et ootame nii toetust kui ka see „lahti sidumine“ võiks olla, eriti praegu, igati aktuaalne. Siin ma toetan kolleege, kes seda paluvad. Aga tuleb arvestada, kui me „seome lahti“, siis see iga kord automaatselt tähendab, et seda tuleb ka suurendada, mis on loogiline. Selleks, et toetust saada, ei ole vaja täita tingimusi, mis tähendab, et kõik omavalitsused saavad pretendeerida ja saada toetust. See omakorda tähendab, et see „pott“ peab olema suurem. Seda loogikat tuleks arvestada, ei oleks adekvaatne see, et sama „potti“ jagame laiali suurema omavalitsuste arvule. Meie konkreetne vastus võiks olla just selline, et mõlemad meetmed on praegu väga aktuaalse tähendusega – nii suurendamine kui „lahti sidumine“. Kui aga tuleb ainult „lahti sidumine“, siis ka sel juhul peab olema „poti suurendamine“, teist moodi ei ole mõeldav.“

- Andrus Jõgi, RM esindaja:

„Niipalju täpsustaks, et alushariduse õpetajate palgatõusu meetmest on saanud kõik omavalitsused kõigil varasematel aastatel. Seda õnneks ei juhtu, et kui „lahti siduda“ või

väiksemaks tõmmata ja et kõik omavalitsused siis nõude täidavad või ei peagi täitma, et siis need omavalitsused, kes on alati seda raha saanud, saaksid siis vähem raha. Ehk kõik need omavalitsused saaksid sama summa, mis nad varasemalt said.“

- Kokkuvõtte minister Tõnis Lukase vastusest:

„Haridussüsteemis, ja natuke ka kultuurisüsteemis, tekivad teatavad käärid KOVi ja riigi rahakotist palka saavate inimeste töötasude vahel ja see on tunnetuslik küsimus, see ei ole uus. Avaldan heameelt, et õpetajate palgatõus on olnud hüppeline ja see on õnnestunud läbi viia. Koalitsioon leppis suvel kokku mitu suurt asja - õpetajate palgatõus ei olnud seal numbriline, kõrgharidus oli numbriline ja oli ka üleminek eestikeelsele õppele. Õpetajate palgatõusu üldsumma, milles oli võimalik kokku leppida, oli väga suur.

Kus on selle probleemi juured – haridussüsteemi rahastamises, kus kohtuvad nii omavalitsuste kui riigi rahastamine ühes mudelis, mitmetel juhtudel. Ei ole mitte ainult lasteaednike puhul nii, on ka koolide ja huvihariduse rahastamisel nii. See tähendab, et konkreetne vastustus ei sõltu omandivormist. Näiteks kutsehariduses – võib olla ka omavalitsuse kutsekool, aga riik ikkagi rahastab täie rahaga. Või siis ka erivajadustega laste koolide võrku – ka neid, mis on omavalitsuse rahakoti peal – püüab investeerida ja toetada riik. Omandivormi vahel on ka selge vahe vastutuses, aga rahastamine on tihti mõlemapoolne.

Mis puudutab kõige suuremat veelahet on see, et kes ja milles räägivad läbi? Me räägime läbi Eesti Haridustöötajate Liiduga (EHL), kes ühendab väga palju haridustöötajaid, aga tegelikult keskendub üldharidustöötajate palga tõusule ja nende töötingimustele. ELVLi esindas Jan Trei kõigis läbirääkimiste voorudes. Kui vaadata paarikümne aasta jooksul omavalitsusliitude teemasid läbirääkimistel, siis on need mõnevõrra muutunud.

Minu soovitus oleks, et vaatame tõepoolest, et kõik kaasnev oleks ühtemoodi kõigile - kas sama protsendiga, või et on mingi vastutuse ahel, et kui ühte palgakomponenti haridussüsteemis tõstad, siis tekib ka süsteemne vastutus mõne teise komponendi tõstmiseks.

Kui tõsta õpetajate palka üldiselt, siis automaatselt, kui on olnud mingi kokkulepe selle toetuse saamiseks, et lasteaiaõpetajate palk on 90% õpetajate palga almmäärast, et siis ka see palga tõstmise kohustus lasub riigil.

Praegu sellist kokkulepet ei ole, see oli 2017. a selline heatahte kokkulepe, et kes tahab sellist toetust saada KOVidest, on kohustatud viima ka lasteaiaõpetajate palgataseme kõrgemaks ja kui seda ei tehta, siis ka KOV toetust ei saa. Konkreetset kohustust riigil, tõsta nõ süsteemis kõiki neid komponente (huviharidust või kultuuritöötajate palku), kokkuleppes ei ole. Ma ei välista, et ka selles peab kokku leppima.

Siin on taustal suur filosoofiline küsimus - mis siis on KOVi ja riigi vahe või mis see meie vastutusvahe haridussüsteemis on? Kui me liigume selles suunas, et riik võtab enda peale järjest lisaks lasteaiaõpetajate palgatoetusele ka treenerite, kollektiivi juhtide palgatoetuse maksmise riigi poolt, ja nüüd hakkame rääkima huvihariduse pedagoogide riigipoolsest palgatoetuse maksimisest, siis võib-olla edasi tulevad raamatukogu töötajad jne. Mis jääks siis üldse KOVidele katta? Ehk tuleb see lahendada nii, et tõmmata piir, et me ei hakka riigi poolt kõigisse KOVi vastutusaladesse „sisse tulema“, vaid suurendame KOVide tulubaasi. Kui riik võtaks rahastamiskohustuse üle kõigis haridus- ja kultuurivaldkondades, siis tekib jällegi küsimus, et kust riik selleks raha võtab. Või kui juriidiline vastutus jääb samaks, siis tulubaas tuleb riigis ümber jagada.

Praegu võib öelda jah, et haridustöötajate liidu huvi oli rääkida läbi õpetajate palga osas ja ainukene nendest haridussüsteemi palkadest, milles nendega läbi räägime, ongi õpetajate palk. Teised komponendid meie vastutusalasse otseselt ei kuulu ja selle tõttu läks tähelepanu õpetajate palgale. Loodan, et omavalitsused, mis oma eelarvest palka saavate töötajate palgatingimusi

parandavad, küll riigi teatava toega, aga parandavad ise! Praegu on see seis – kui me läheme siit edasi, tekivad suured põhimõttelised küsimused, mida just esitasin. Selleks aga peaksime muutma kogu süsteemi.“

- Mihhail Kõlvart, ELVL Juhatuses, Tallinna linnapea tänas ministreid võimaluse eest, et ollakse valmis kriitilisi teemasid omavalitsustega arutama.

„Nõus minister Tõnis Lukasega, et tekib ka suurem - kas antud juhul filosoofiline või väga pragmaatiline küsimus. Aga mis on üldse tuleviku perspektiiv – kas me loodame, et omavalitsuste tulubaas suureneb või siis riik tulevikus, kui seab täiendavaid ülesandeid KOVidele, katab saja protsendiliselt. Antud juhul õpetajate palgatõusu puhul näen, et kaudselt on KOVidele seatud täiendav koormus, sest ootus, et omavalitsused tõstavad palkasid nii lasteaiatöötajatel kui kultuuritöötajatel, on juba ammu tekkinud. See ootus on ka inimestel ja see on ka meie peamine mure, ehk siis omavalitsuste juhtide mure. Et inimestel on ootus, see ootus on õiguspärane ja rääkimata sellest et see üldine olukord igati nõuab, et inimesed saaksid palgatõusu. Kuna siin tõenäoliselt seda tulevikuperspektiivi ei jõua lahendada, siis võib-olla üldfilosoofiast pole mõtet rääkida. Meil on praegu operatiivne olukord – et palgatõus peaks toimuma juba järgmisel aastal ja juba järgmisel aastal on omavalitsustel auk eelarves. Siin tekib operatiivne küsimus, kuna luugupeetud minister Solman ütles, et riik lähtub sellest, et omavalitsuste seis ei ole nii kriitiline ja tegelikult (kui sain õigesti aru) lisakulud on kaetud. Sellist kommentaari kuulsin ka luugupeetud peaministrilt, et tegelikult omavalitsuste tulubaas on kasvanud ja nad saavad kõik täiendavad kulud katta! Arvan, et see on konkreetne arusaam, mis peaks olema läbi analüüsitud tabelis ehk sooviks näha seda tabelit, mille alusel näeme, et omavalitsuste tulubaas on kasvanud vähemalt sama palju, kui täiendavad kulud, mis meid ootavad järgmisel aastal! See oleks esimene küsimus, mida võiks läbi analüüsida.

Teine signaal, kui sain õigesti aru, et on olemas mingi selline analüüs, mis ühes stsenaariumis näeb ette olukorra halvenemist. Mis on õige, sest peabki erinevaid stsenaariumeid läbi arutama, aga kui sellest on juba juttu, siis tahaks ka seda stsenaariumit näha. Milliseid muutusi või muudatusi tuleks ette näha juhul, kui olukord järgmisel aastal halveneb?

Loodetavasti head kolleegid mäletavad, kuidas eelmise kriisi puhul tekkis olukord, et kõigepealt anti raha palgatõusuks ja siis pärast võeti tagasi. Kui laual on nõ halvem stsenaarium, siis oleks seda õige tutvustada ka omavalitsustele.

Mina arvan, et see mis meid huvitab, on ikkagi operatiivne olukord – mis saab järgmisel aastal, millised on reaalsed perspektiivid?

Kõik need probleemid olid austatud ministrite poolt välja toodud – et jutt ei ole ainult palgatõusust, mida peavad omavalitsused tagama, jutt on ka energiakriisist. Meie arvates energiakulude kasv tähendab omavalitsuste jaoks järgmisel aastal 90 miljonit eurot. See ei ole mingi kaudne teema vaid see sama omavalitsuste eelarve teema – sama rahakott, kust peame leidma vahendeid palgatõusuks ja sama rahakott, mille puhul on siis riigil, nagu ma saan aru, arvamus, et tegelikult tulubaas on tagatud ja katab kõiki lisavajadusi. Sellist tabelit tahaks näha! Lisaksin veel ühe aspekti, millest mitu korda oleme rääkinud, ja see on minu arvates samuti haridusvaldkonna teema, mille mõju on laiem kui haridusvaldkond – see on muidugi koolilõuna. Ka see teema on omavalitsuste jaoks täiendavaks koormuseks, eriti kriisi ajal. Ka varem, parematel aegadel, oli alati nii, et koolis on lapsi, kes saavad normaalselt süüa ainult koolis. Juba praegu näeme, et selliseid lapsi tuleb rohkem ning järgmisel aastal see tendents kahjuks süveneb. Sellised mured. Ka meie arvame, et õpetajate palgatõus on igati positiivne ja õige, aga jällegi – tsiteerides luugupeetud ministri sõnavõttu – lähenemine võiks olla süsteemne. Et kui süsteemis on olemas üks osa, üks rühm, kus on tekkinud palgatõus, siis on loogiline oodata, et tekib palgatõus ka teistes rühmades. Ehk kui riik seda initsieerib, siis riik peab ka läbi kalkuleerima, mis on selle mõju ka teiste rühmade puhul.“

Jan Trei küsis, kas ministritel on kommentaare.

- Riina Solman, riigihalduse minister:

„Rahandusministeeriumi poolt soovin kommenteerida lugupeetud linnapea poolt tõstatatud küsimusi ja üldfooniks tahan seda üle kinnitada, et ka ministeeriumil on olemas teave, mis puudutab üldist olukorda riigis nõ energia kallinemisest ja elukalliduse tõusust tingitud majandussituatsiooni puudutavad olukorrad, mis tähendavad võib-olla täiendavaid ettevõtete pankrotilaineid või siis inimeste koondamisi. Samamoodi ka koolilõuna puhul – et meil on teatud grupp inimesi, kellede jaoks koolilõuna on väga olulisel kohal ja et selle fooni kasvades tuleb ka abivajajaid juurde.

Annaksin sõna heale kolleegile Sulev Liivikule KOVide finantsolukorra teemal, kes selgitab ja peegeldab omalt poolt tagasi neid küsimusi, mida linnapea tõstatab.“

- Sulev Liivik, Rahandusministeeriumi KOVide finantsjuhtimise osakonna juhataja:

„Praegune tulumaksulaekumine midagi halba ei näita, see on heal tasemel. Indikeerida seda, et kohe hakkab tulubaas vähenema, siis neid märke täna näha ei ole.

Energiahindade puhul on minu meelest on kalkulatsioonis viga, et kust see 90 mln kasvu tuleb? Sel aastal oli kulu kokku 90 mln ja see kasv võrreldes eelmise aastaga on ca 42-45 mln. Ja selleks (energiakulude tõusu mõju leevendamiseks) on meil ka riigihalduse ministri eelarves ka 10 mln ette nähtud.

Eelnevalt räägiti siin ka, et tulemid langevad ära ja sellega seoses on suur probleem. Tuletan meelde, et kui need riigieelarve meetmed tehti viimasel hetkel, kus olid ka õpetajate palgatõus ja veel mõned meetmed, siis seal oli tulumaksu kasv KOVidele kavandatud (prognoositud) kokku 50 miljonit eurot.

Teie taotlesite viimases kirjas 57 mln, alushariduse õpetajate ja huvikooliõpetajate palgatõusu 24% ulatuses. Mingis osas on KOVid seda juba ette ära planeerinud, arvatavasti 7-10% või isegi rohkem ehk on ju arvestatud lasteaiaõpetajate ja huvihariduse töötajate palgatõusiga. Sellest moodustab see, millega KOVid pole täna arvestanud, ca 28-30 mln.

Kindlasti on KOVe, kellel on raske või väga raske. Neil, kellel ka headel aegadel ei olnud see olukord väga hea, läheb kindlasti veel keerukamaks.

Tulles tagasi energiahindade juurde – elektri universaalteenus laiendati KOVidele ning tundub ka, et elektri hinnad on stabiliseerumas, siis saame lähtuda reaalsest prognoosist ning ei pea koheselt täiendavaid abimeetmeid hakkama välja mõtlema.

Me pidevalt jälgime olukorda ning vajadusel saame kiiresti reageerida ning esitada reservi taotlusi.“

- Tõnis Lukas, HTMi minister:

„Linnapeal on õigus, et tuleb eristada operatiivküsimused. Olukord, mida te kirjeldasite, on operatiivne olukord omavalitsuste jaoks. Teine pool sellest asjast on, et iga filosoofiline küsimus, nagu ma püüdsin luua seda tervikpilti olukorrast ja sellest, mida me peame, et olukorda muuta, muutub ükskord operatiivküsimuseks. Operatiivküsimuseks muutub ta juba ka selle valitsuse ajal, sellepärast et tuleb järgmise aasta eelarveläbirääkimisi hakata ette valmistama veebruari-märtsi kuus. Selle tõttu, kui nüüd tõstatuvad mingid probleemid, mis järgmise aasta eelarves pole enam lahendatavad või on lahendatavad poolikult, siis tuleb püüda need lahendada edasistes eelarvetes. Ja see ettevalmistusprotsess tegelikult algab juba nüüd, ehk me räägime väga päevakajalistest teemadest igal juhul.

Ütlen juurde, mis on kelle kohustus ja kellel on missugused ootused. On õige, et tekivad ootused ka omavalitsustele, kui õpetajate palgatõus on suur ja hüppeline. Aga need ootused, et õpetajate palgatõus oleks suur ja hüppeline, on ju ootused riigi suhtes. Riik täitis need ootused, see oli haridustöötajate liidu organiseeritud taotlus ja need on munitsipaalkoolide õpetajad. Aga mida te arvate, kelle akna taga piketid toimuvad, kus käiakse protesteerimas kui munitsipaalkoolide õpetajate palgad ei tõuse. Käiakse protesteerimas Toompeal. Järelikult öelda, et riik oleks pidanud vaatama, kas ta saab neid ootusi, mis temal on, täita sellisel määral. Äkki oleks pidanud

osa raha jätma nõ kaasnevate probleemide lahendamiseks. Võib-olla küll, aga siis oleks olnud streik ja süü ikkagi riigi peal.

Siis peame kindlasti muutma ka seda läbirääkimiste struktuuri – kes siis kellega läbi räägib ja et meil oleks läbirääkimiste osa siis ka lasteaedade ja huvikoolide õpetajate osas ja ka omavalitsused võtaksid sellest aktiivselt osa. Mitte ainult vaatlejana vaid ka allkirja andjana. Seda me peaksime kindlasti arvestama.

Tulles härra linnapea teemapüstituse juurde, siis mina hästi, eelarve protsessi riigikogus vaadates, ei kujuta ette, et riigikogus pandaks mingi täiendav summa selle jaoks. Haridusministrina võin muidugi selle teema püstitada praegu, aga nende teemade aeg oli juba varem sh ka koolilõuna osas, aga valitsuses me tõstisime välja teatud prioriteedid ja tõepoolest ka koolilõuna järgmise aasta summa jäi suurendamata. Praegu käigult neid eelarvemuudatusi teha on raske.

Teen ikkagi ettepaneku, et kui tekib akuutne kriis ja need kriisid, mis suurendavad probleeme, siis pöörduda riigi poole ja ka erakorraliselt lahendada, nagu COVIDi või Ukraina põgenike puhul. See ei ole üldse välistatud, selline operatiiv kõrvallahendus, ka rahaline.

Kui räägime töötajate palkadest, siis munitsipaalasutuste töötajate palgad on sellel määral rahastatud, nagu need riigi poolt on kokku lepitud. Ülejäänud osas tuleks ikkagi omavalitsusel leida need vahendid või siis tõsta vähem neid palku, raske öelda. Aga need protsendid on ju läbi aegade olnud erinevad, need pole olnud täpselt samad, mis riigipalgaliste õpetajate palgatõusud.

Ja minnagi ikkagi järgmise aasta eelarve taotlustesse konkreetse kokkuleppega – mina igal juhul osaleksin intensiivses töös. Täna linnade ja valdade liitu, et olete nõus kokku leppima HTMiga ühistöös, protokoll alla kirjutamises. Seal on meie konkreetne töö, mille alusel me siis võiksime koos välja pakkuda selle tuleviku rahastamise süsteemi ja võimalusel minna juba järgmisesse eelarveperioodi nende uute taotlustega.

Peaksime muutma eelarveläbirääkimiste struktuuri, et KOVID võtaksid osa palgaläbirääkimistest.

Ettepanek - teha 2024. a eelarveläbirääkimisteks konkreetset ettepanekud, et pakkuda välja tuleviku rahastamissüsteem.

Vaatame Vabariigi Valitsuses võimalikku lahti sidumist, samas, et oleks ühtlane kvaliteet üle riigi, peavad selleks mingid tingimused olema.

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) esitab oma eelarveläbirääkimiste ettepanekud Rahandusministeeriumile 2024. a veebruaris/märtsis. Enne peame läbirääkimisi ELVLi – HTMi - ELAL (Eesti Lasteaednike Liit) vahel.“

- Mihhail Kõlvart, ELVL juhatuse esimees, Tallinna linnapea:

„Mis on tuleviku perspektiiv – kas KOV tulubaas suureneb või katab riik 100%? Ootus on kõigil inimestel palgatõusuks, mis peaks toimuma järgmisel aastal, eelarvetes on KOVIDel auk.

Arvamus, et KOVIDe tulubaas on kasvanud, sooviks tabelit näha, et läbi analüüsida ja stsenaariumit, et olukord halveneb – milliseid muudatusi on ette näha, oleks õige tutvustada ka KOVIDele.

Kõik probleemid olid ministril kenasti välja toodud. KOVe huvitab operatiivne olukord. Palgatõusu ja energiakriisi vaates tähendab KOVIDe jaoks 2023.a see 90 mln eurot st kulu, mis on seotud KOVIDe eelarvetega. See on sama rahakott, millest peab leidma vahendid palgatõusuks. See on sama rahakott, mille puhul on riigil arvamus, et KOVIDe tulubaas on tagatud ja katab kõiki lisavajadusi.

Haridusvaldkonna üks teema, mille mõju on laiem kui haridusvaldkond, on koolilõuna teema, mis on KOVIDe jaoks oluline eriti kriisi ajal. Neid lapsi, kes saavad normaaalselt süüa ainult koolis, tuleb juurde juba praegu ja see tendents järgmisel aastal võib kahjuks süveneda.

Õpetajate palgatõus on igati positiivne ja õige. Tsiteerides lugupeetud ministri sõnavõttu - lähenemine võiks olla süsteemne. Kui ühes süsteemis on üks rühm, milles on tekkinud palgatõus, siis on loogiline oodata, et tekib palgatõus ka teistes rühmades ja kui riik seda initsieerib, siis riik peab läbi kalkuleerima, mis on see mõju teiste rühmadele.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate töjõukulude toetuse osas sobivad mõlemad lähenemised, so nii toetus kui lahti sidumine.

KOVidel on praegu operatiivolukord, seega võiksid riigil olla otsused, et KOVID saaksid hakkama.

ELVL peaks operatiivselt läbi arutama juhatuse tasemel ettepanekud KOVIDele, seejärel esitama HTMile ettepanekud sellest, kuidas tulevikus näeksime rahastamist. Praegu soovime operatiivset tegutsemist.“

- Anti Allas, Võru linnaeape:

„KOVId soovivad eesmärki saavutada, st säilitada lasteaiaõpetajate palgatase 90% kooliõpetaja miinimumtasemest, samas hinnanguliselt 2/3 KOVIDel käib selle täitmine üle jõu, kuna maksutulude kasv uuel aastal pole selleks kaugeltki piisav.

Ettepanek - tõsta riigi poolt lasteaiaõpetaja palgatoetust sellises mahus, et kataks ära pool palgatõusuks vajaminevast summast. Riik võiks siiski pingutada ja koos omavalitsustega lasteaiaõpetaja palk koos kooliõpetaja palgaga ära tõsta.

Kui riik ei suurenda lasteaiaõpetajate palgatoetust vähemalt eelpool toodud ulatuses ja omavalitsused ei suuda lasteaiaõpetaja palka viia 90% kooliõpetaja palgast, siis ei peaks riik kohe tulema omavalitsust karistama st varasemat lasteaiaõpetaja palgatoetust ära võtma, vaid võiks kehtestada mingi üleminekuaja selle saavutamiseks – näiteks minimaalselt kolm aastat.

Laiem probleem on omavalitsuste finantsautonoomia puudumine. Kokkuvõttes on omavalitsused alarahastatud, eriti valusalt puudutab see probleem maakondade keskusi, kes on haldusreformi käigus jäänud üksi. Teenuste maht kasvab, kuid tulud kaugeltki mitte nii palju.“

- Andrus Umboja, Jõelähtme vallavanem:

„Lasteaiaõpetajate palgatoetus on jäänud häbiväärselt väikeseks. Kui palgatoetus on konkreetsetes omavalitsustes ca 60 000 eurot, aga täiendav kohustus palkade võrdsustamiseks on ca 750 000 eurot, siis siin on käärid liiga suured, so kunagine, 2017. a ühekordne poliitiline otsus, millega riigipoolne rahastus on jäänud. Tuleks viia see poliitiline küsimus Riigikogu rahanduskomisjoni arutusele.“

- Randar Lohu, Saku valla finantsteenistuse juht:

„Andrus Umboja toodud näide oli Saku valla näide. Meil on 100 last rohkem, kui Võru linnal lasteaedades, kuid meie ei saa lapsepõhist toetust.

Esitan Saku valla poolt järgmise ettepaneku 2024. aasta riigieelarve läbirääkimisteks.

Teeme ettepaneku lisada kohalike omavalitsuste tulubaasi toetusfondi kaudu makstavad huvihariduse ja -tegevuse toetus, koolieelsete lasteasutuste õpetajate töjõukulude toetus ja kohalike teede hoium toetus sarnaselt asendus- ja järeelhooldusteenuse toetusele, suurendades kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksu määra 12,63%-ni residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust.“

- Anu Kirsman, Kuusalu valla haridusspetsialist:

„Lasteaiaõpetajate töötasu tasandustoetust ei ole kahjuks saanud kõik omavalitsused, ka eelnevatel aastatel, on saanud ainult lapsepõhist toetust.“

- Piret Sapp, HTM-i haridusjuhtimise ja õpetajapoliitika valdkonna KOVide koostöö ja koolivõrgu nõunik:

„2022. aasta 9 kuu andmete põhjal on koolitoidu kogukulu KOV saldoandmiku andmetest lähtudes 1,58 eurot õpilase kohta! Koolitoit = hommikupuder, koolilõuna, pikapäevarühma toitlustus.

Koolilõuna kulud kaetakse riigi koolilõuna, KOVi tulubaasi vahenditest ja paljudes KOVides ka vanema osalusest.

Üldhariduskoolide pidamiseks suureneb 2023. a riigieelarveline toetus KOVidele enam kui 87 miljonit eurot.

2017. a meetme tausta meeldetuletus:

- Meetme eesmärk oli tasandada erinevate KOVide lasteaiaõpetajate palgatasemete erinevused. St toetust said enam need KOVid, kellel lasteaiaõpetajate keskmised palgad olid madalamad.
- Seni on kõik KOVid kinnitanud, et nad soovivad toetuse meetet kasutada ja tagavad meetme ja oma tulubaasi toel lasteaiaõpetajate palgakasvu.
- Lasteaiaõpetajate palgakokkuleppeid peaksid tegema seadusest tulenevalt KOVid koos lasteaiaõpetajate esindajatega.

Ootame lähiajal ELVLi ettepanekut RMile, HTMile, valitsusele võimalikuks määruse muutmiseks 2023 vaates.“

Kokkuvõtvalt oodatakse ELVLi vastust selle kohta, kas KOVid soovivad:

- **rahalisi vahendeid juurde või**
- **koolieelsete lasteasutuste õpetajate töötasu alammäära kehtestamise puhul maha võtta seos üldhariduskooli õpetajate töötasu alammäära kasvuga (Kehtestada alates 1. jaanuarist 2019 koolieelsete lasteasutuste õpetajate töötasu alammääraks vähemalt 90% ning magistrikraadiga või sellega võrdsustatud tasemega lasteaiaõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast toetuse saamise aastal.¹), st töötasu toetuse saamiseks peab lasteaiaõpetaja palk kasvama üldhariduskoolide õpetajaga sama palju ehk 24%?**

(¹<https://www.riigiteataja.ee/akt/105072017017> - Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. a määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ - § 1². Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus).

Jan Trei
koosoleku juhataja

Hille Ilves
protokollija